

PM 12 januari 2004

Utsläppshandel och elpris

Utsläppshandel med koldioxid startar den 1 januari 2005 inom EU. Handeln omfattar bland andra energisektorn och basindustrierna. Systemet innebär att den som släpper ut koldioxid skall inneha utsläppsrätter motsvarande utsläppen. Största delen av de utsläppsrätter varje aktör inom systemet behöver, kommer att erhållas gratis i en nationell tilldelning till respektive anläggning. Därför blir den direkta kostnaden för CO2 utsläppen relativt förutsägbar och möjlig att hantera för anläggningsägarna.

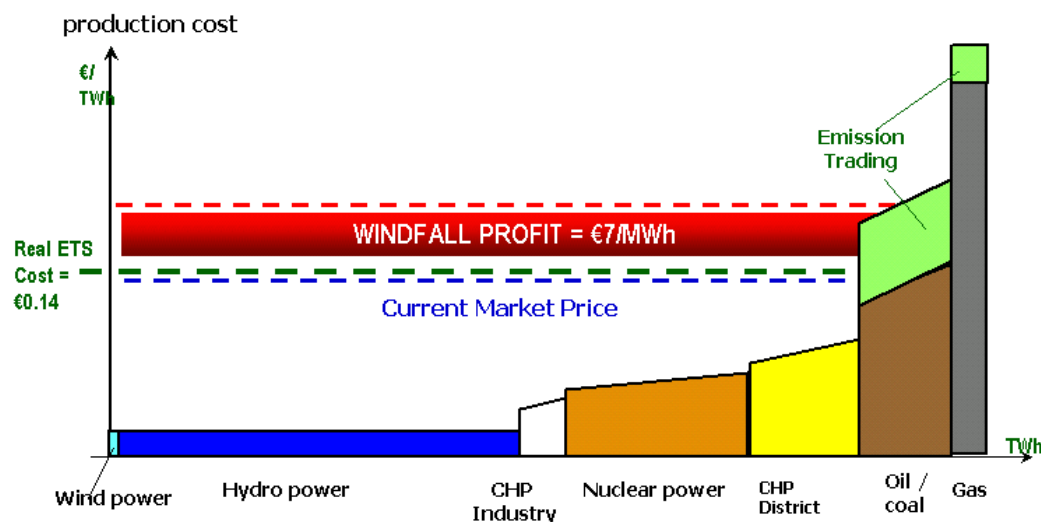
Problemet

Dagens elpris baseras på det pris som noteras på den Nordiska elbörsen (Nordpool) – där den sist omsatta megawattimmen sätter priset för all omsatt kraft. Börsens dagsnoteringar styr även prisförväntningar på alla längre kontrakt såväl de via börsens terminsmarknad eller motsvarande bilaterala fysiska kontrakt. Den nordiska produktionen domineras i dag till fullo av ett fåtal stora producenter. Kraftproducenterna lever i en miljö där man inte är beroende av direkta relationer med kunder. Kunder kan välja att handla via en icke kraftproducerande leverantör, en leverantör som dock i sin tur måste säkra sin kraft via börsen. Detta gäller även för kraftbolagens interna marknadsavdelningar – en medvetet vald strategi för att låta kunderna förstå att såväl långa som korta kontrakt är relaterade till priser förväntade på börsen utan koppling till producentens egna genomsnittliga verkliga produktionskostnader.

Utsläppshandeln som medför att marginalproduktion med fossila bränslen blir betydligt dyrare riskerar därför att leda till kraftigt ökade elpriser. Under så gott som hela året är el på marginalen producerat i kolkondensanläggningar, som därmed blir prissättande på elmarknaden. Elproducenternas kostnad för utsläppsrätter överförs då inte bara på kolkondens utan appliceras fullt ut även på all koldioxidfri elproduktion, som vatten- och kärnkraft. Därtill kommer att kraftföretagen kan sälja sina fritt erhållna utsläppsrättigheter för att på marginalen kunna belasta elpriset med CO2 kostnaderna från all fossilt producerad el. Vid ett pris på utsläppsrätter på 10 €/ton (marknadspriset dec 2003 är 12-13€/ton) koldioxid kan elpriset komma att stiga med 7 €/MWh (700 kg CO2/MWh kolbaserad el). I det Nordiska systemet är ca 98 % av kraftproduktionen i praktiken fri från kostnader av CO2, vattenkraft/kärnkraft/vindkraft/fossilkraft.

De etablerade producenterna har vidare officiellt annonserat att de inte har intresse av att bygga ny kapacitet av betydelse de närmaste åren. Marknadsmässigt har de etablerade kraftproducenterna inget intresse av att bygga ut kapacitet utan snarare ett intresse av att säkerställa att dyr marginal produktion alltid tillförs marknaden.

Power market – Nordic area (Nordpool) - With Emission costs of €10/ ton \Rightarrow € 7/ MWh cost increase for coal condense production

Källa: CEPI, Confederation of European Paper Industries

Konsekvenser

CO₂ är ett globalt problem och vi stöder internationella strävanden att hitta stabila och effektiva styrsystem som bidrar till att reducera utsläppen av växthusgaser. Vi är beredda att betala den verkliga kostnadsökningen (0,14 €/MWh) som utsläpp av CO₂ medför, men inga övertvinster till kraftbolagen.

En allmän prishöjning med 7 €/MWh (nästan 7 öre/kWh) betyder för en lägenhetsinnehavare ca 200 SEK/år och för en villaägare ca 2 000 SEK/år och medför på marginalen ett minskat utrymme för annan konsumtion.

För den elintensiva industrin är en prisökning på el om 7 öre/kWh helt oacceptabel och skulle kraftigt försämra industrins konkurrenskraft och därmed även situationen för alla hushåll som direkt och indirekt är beroende av en rimlig utkomst från dessa industrier. Flera företags verksamhet skulle allvarligt hotas. Den totala elförbrukningen i basindustrin (skogen, kemin, gruvorna och stålet) i Sverige uppgår till ca 40 TWh per år.

En prisökning på elkraft med 7 öre/kWh skulle öka kostnaderna med 2 800 miljoner SEK per år. För enskilda företag kan en sådan prisökning exemplifieras med ett tidningspappersbruk. För att tillverka ett ton tidningspapper krävs ca 2700 kWh elkraft. En prisökning med 7 öre/kWh betyder att kostnaden för ett ton tidningspapper stiger med 170 SEK. Det motsvarar i stort fraktkostnaden från Nordamerika till Europa. Ett Nordamerika som liksom andra marknader utanför EU valt att avstå från Kyoto-avtalet och därmed stärker sin konkurrenskraft.

För kraftindustrin betyder en prisökning med 7 öre/kWh samtidigt att nettointäkterna från CO₂-fri produktion på den nordiska marknaden stiger med ca 26 miljarder kronor! Dessa miljarder är endast en ökad vinst för kraftproducenterna utan incitament att minska CO₂ utsläppen.

Handel med utsläppsrätter avser att stimulera till de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att sänka utsläppen av CO₂. Då den treåriga försöksperioden inom EU innebär en stark regional begränsning samtidigt som reglerna för handel med utsläppsrätter efter denna första period fortfarande är obekräftade befarar vi en kortsiktig ovilja att investera i minskade CO₂ utsläpp inom kraftindustrin samt att ett visst s.k. utsläppsläckage till länder utanför EU kommer att ske. Inget av dessa skeenden främjar syftet med handelssystemet – att kostnadseffektivt minska CO₂- utsläppen till atmosfären.

Tänkbar lösning

Ett regelsystem måste skapas så att kostnaden för utsläppsrätter inte påverkar prissättningen på Nordpool. Då först kan en omotiverad förmögenhetsöverföring från elkonsumenter till elproducenter undvikas.

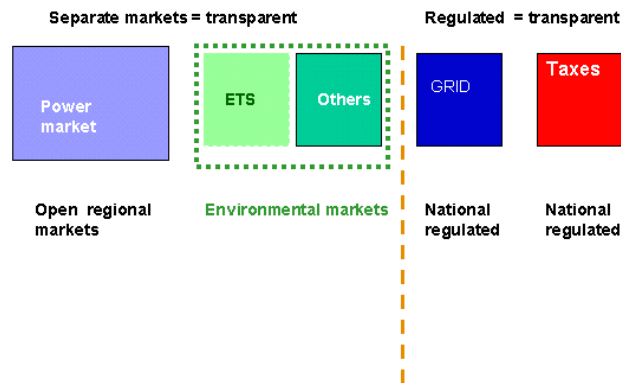
En lösning kan sökas i det svenska systemet för elcertifikat. Elcertifikat utfärdas till producenter av förnybar elproduktion, tex vind och bioenergi. Elcertifikaten säljs sedan på elcertifikatsmarknaden. Alla elkonsumenter (med undantag av energiintensiv industri) måste inneha en viss andel elcertifikat. Marknaden för elcertifikat är skiljd från elmarknaden och därmed påverkas inte elpriset av priset på elcertifikat. Konsumenterna får en räkning från elleverantören där elpriset är angivet liksom priset för elcertifikaten.

Elcertifikaten är en kostnad som läggs på förnybar elenergi. På samma sätt är utsläppsrätter en miljökostnad som läggs på fossilbaserad elkraft. En producent av fossilbaserad elkraft som bjuder in en viss volym kraft till Nordpool skall göra detta utan pålägg av kostnaden för inköpta utsläppsrätter. Kraftproducenternas nettoinköp av utsläppsrätter skall redovisas till en myndighet så att det klart framgår antal och pris. Kraftproducenternas genomsnittliga pris över året skall särredovisas på elkonsumenternas räkningar på samma sätt som kostnaden för elcertifikaten. Kunden kan då välja att handla med den kraftproducent/leverantör som bl.a. har lägst påslag (egna verkliga kostnader) för CO₂.

Ovan angivna lösning är också i harmoni med det senaste tillägget till EU:s elmarknadsdirektiv. Där fastslås att en ursprungsmärkning av el ska införas i medlemsstaterna som bl a skall omfatta en kvantifiering av hur mycket fossil CO₂ som emitterats till atmosfären som följd av elleveransen. Denna redovisning ska ske till konsument och torde ge tillförlitlig information som kan användas för att bestämma den verkliga CO₂- kostnad som ursprungsproducenten haft. För att säkerställa det nya systemet krävs en övervakande myndighet med skarpa sanktionsmöjligheter.

En nordisk kommission sammansatt av parter från hela elmarknaden, inklusive tung industri och privatkonsumenter, och företrätt av statliga företrädare bör under våren 2004 tillsammans kunna utarbeta en solid modell för detta. Allt för att det svenska samhället ges förutsättningar för fortsatt god tillväxt bl.a. baserat på en långsiktigt livskraftig basindustri och att elanvändarna finner det legitimt att bidra till det primära målet med utsläppshandeln.

Carbon dioxide and Electricity: Two Different Markets

The power price is a result : of two separate markets + one monopoly service + taxes.

If carbon dioxide costs are treated as environmental compliance costs, then only the “real” cost of purchased allowances may be passed through. The solution lies in a simple adjustment like the German Feed in EEG System or the RECS system.

Källa: CEPI, Confederation of European Paper Industries